

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Egyházi, életünk arculata

Unitárius élet- és sorsközösségünkben az egyház tagjai a mindenkori lét és az örökkön kötelező fejlődés szálaival vannak bekapcsolva. A létkapcsolat a fönmaradást, a fejlődésszolgálat a tökéletesbülést biztosítja.

Fönmaradás, helytállás a jelenben és fejlődés a jövőnkön át, ez a mi élet- és sorsszükségletünk!

Létkapcsolataink megint kettős ágazatúak: lelkiek és egyházszerzetiek. Lelki kapcsolataink dávidferenci unitárius hitünkön és magyarságunkon alapulnak, egyházszerzetünket törvényeink és azok őrei biztosítják. A kétféle létkapcsolat közül a történelemnek is, meg az egyháznak jelentése alapján is fontosabbik a hit és a belőle fakadó egyházi hitélet, a szervezet és a rajta nyugvó közigazgatási szolgálat pedig addig és annyiban bír értelemmel, amennyiben a hitélet erejét és a fejlődés lendületét biztosítja.

Az egyházvezetés feladata egyházi életünk e három együttfutó ágának és szükségletének: a közigazgatásnak, a hitéletnek és a fejlődésnek irányítása, arányos érvényesítése.

Mikor az egyház megalakult, mikor Dávid Ferenc híres beszédével az első unitárius közösséget összehozta, az akkor és Dávid Ferenc életében nagyrészt az egygondolkodású, egyérzületű, egyszándékú, egyhitenlévők lelki együttességét jelentette, és így nyilvánvaló, hogy az egyházi élet lényege és belső valósága ma is az unitárius hitélet munkálása. Ezért az egyházvezetés legfőbb feladata is vallásközösségünkben a hitélet ébrentartása lenne. Az egyház lelki megalakulása után azonban maga az életközösség szervezkedés és a szerveződés és természetesen a leg

alakult ki az egyházi közigazgatás, és pedig abból kifolyólag, hogy számos hívő csatlakozott az unitárius hithez és hogy azok az ország nagy területén oszlottak meg. A sokaság összetartása és nemes célok felé vezetése szervezetet igényel, melynek jelentőségét az önkéntesen vállalt egyéb egyházi feladatok is növelték. Így az egyház nemzeti elküldetésekre vállalkozott, mikor híveinek nevelését, oktatását is kezébe vette és evégett ősi iskolákat alapított, melyben nemcsak magának, hanem a hazának is helytálló egyéniségeket nevelt.

Akik érzik és lélekben élnek az egyház hitéleti jelentőségét és hivatásának hitéleti súlyát s magukat közigazgatási szolgálattal nem örömet terhelik, azok szeretik az egyházszervezetet és a közigazgatást annak az elkerülhetetlen rossznak nézni, mely tehertételként nyakunkba szakadt az élet másik lényegének szolgálati szükségével. Helytelenítem ezt is, de épúgy ennek az ellentétét is, nevezetesen azt, hogy valaki az egyházi élet lényegét lássa a közigazgatás gyakorlásában és egyházi életben csaknem kizárólag a szervezetenyújtotta politikai lehetőségek kiélését és kihasználását értse.

Nem tehertétel a szervezet és a közigazgatás, hanem *életfeltétel*. A közösségek és együttességek elengedhetetlen elemi feltétele a szervezkedés, a szerveződés és eredményeként a szervezet. Szervezni annyit jelent, mint az egyféléket összehozni, a különbözőket megkülönböztetni és elkülöníteni, de azonnal egymásra utalni, az összehozottakat közösségi erő kifejtésre készíteni, a megkülönböztetésnél az öröklött hajlamok alapján boldogulása végett kit-kit a maga helyére állítani, a legjobbakat vezetővé tenni és az egymásra utaltságban minden szervezet legfőbb feltételét: az igazságosságot megvalósítani s annak lelki alapját: a szeretetet munkálni. A szervezeti közösség erőt ad, biztonságot nyújt és gyorsaságot biztosít. Az erő is, a biztonság is és a gyorsaság is a fejlődés feltétele.

De csak addig, amíg áldozatos odaadással és becsülettel szolgáljuk a közösséget, amíg az alkotó és odatartozó egyéneket az unitárius közösségtudat, az unitárius együttérzés és az unitárius összefogás vezeti. Akiben ez nincs meg, vagy akiben éppen átkos egyénies törekvések törnek fel a köz kárára és érdekei ellenére. az a közösséget és a közigazgatás szálait az egyház vesztére, bomlasztására és aláadására tudja felhasználni. A közösség ugyanis nemcsak az építésnek feltétele, hanem a rombolásnak is éppenolyan fokozott lehetőségeket nyújt. Amennyire szervezete erején tekintélyt s a közszolgálati tisztesség hű megőrzése alapján becsületet lehet szerezni az egyháznak, éppoly könnyű azok híjján a külső tekintélyünk és belső becsületünk elapasztása. Könnyű, mert emberi érintkezésünk az egyház szervezeti életében, közigazgatási gyakorlatában messziágazó és így emberi arculatunk szerint jót is rosszat is a szervezeten át lehet legbiztosabban szolgálni.

Az egyházi közjó szolgálatára gyors közigazgatásra volna szükségünk. Ez éber felelősségtudat és erős lelkiismeret uralma alatt meg is volna valósítható, ha a közigazgatási egyháztag a kapott rendelkezést első lépésként nem a fiókjába tenné, hanem azonnal kézbe venné, intézkednék és csak a foganatosított cselekedet után tenné az ügydarabot a fiók örök nyugalmaiba. Mennyi keserűség éri 99 lelkiismeretes, gyorsan cselekvő ember életsorsát egy késlekedő miatt!

Az egyházi közjó szolgálatára igazságos közigazgatásra van szükségünk. Annál inkább, mert egyházunk különösképpen tartozik az igazságot a maga erején kereső közületek sorába s lelkeszeink éppenséggel hirdetői az igazságnak. Ezért kell mindenben a leghiggadtabb körültekintéssel eljárni s a mátyási igazságot mindenkinek kiszolgáltatni. Az emberek bizalmát biztosítjuk vele.

Az egyházi közjó szolgálatára a szeretet közigazgatását kell megvalósítanunk. A szeretetét, mely mindenkiiben a jót keresi, a jót támogatja s az összefogást munkálja. Azét a szeretetét, melyet a legfőbb Mester tanít nekünk s melyet a középről legfőbbképpen kell nekünk hirdetnünk. Az egyházi közigazgatási szolgálatnál kínos körültekintéssel kell vigyázni arra, hogy lelki értékét és hivatását, apostoli életlehetőségét ne semmisítse meg senki közigazgatási szolgálatának gyűlölködő és kiméletlenül kötekedő arculatával. A szeretet jegyében kell kimaradnia és nyomtalanul eltűnnie annak a szappanlékereső és mindenből nagy tál szappanbuborékot fúvó lelkiségnek, mely a hívek valóságos érzületét mélyen sérti és a lelki életből is, meg hirdetőiből is sok kiábrándulást okoz. A szervezetben az összefogást a gyűlölettel és a rosszindulattól vezetett szolgálattal lehet legkönnyebben lazítani, tekintélyünk ezen át csorbul leginkább, becsületünkben itt veszünk leghamarabb; még akkor is, ha egyébként száz jó szolgálta viszi az egyház szekerét. Ezért kell minden teremtetett léleknek egyházunkban a krisztusi szeretet jegyében élnie és a közt ennek jegyében szolgálnia, hogy közigazgatásunk és egyházi közéletünk arculata kifogástalanul nemesveretű legyen.

Erre a nemes arculatú egyházi szolgálatra annál inkább szükség van, mert nélküle a közigazgatási szolgálat túlterhelődik sok olyan ügygel, melyet felelősségének tudatában vagy elintézhett volna valamely alsófokú közeg, vagy becsületének birtokában el se kezdett volna. A közigazgatás tehermentesítésére pedig azért van szükség, mert egyházi lényegünk szerint nem *annak*, hanem csak *általa* élünk. Az egyházi életnek nem a tárgyalóasztal mellett, hanem a szószékben, az iskolákban és a hívek szolgálatában kell folynia.

Hitéletünk arculatát a lelkes apostoli szolgálatnak kell jellemnie. A lelkeseknek és a hitoktatónak Isten szolgálatában átszellemülten, küldetésének és elhivatottságának érzetében elszántan, feladata nagyságának tudatában erősen és meggyőzősre

hivatottságában lelkeket felrázó, magával ragadó szóval kell fellépnie. Isten mindenüttvalóságának jegyében ne csak a szószéken hirdesse az Igét, hanem hitbuzgalmi egyesületeit a templommal egyértékűvé tegye és egyházközsége legkisebb közületét, a családot is vonja be szolgálata terébe. Isten mindenhatóságának jegyében pedig nyájának minden ügyét lelkén viselje, népének igazi *előljárója* legyen. Szeretet, a szolgálat szeretete, a cselekvő szeretet sugározzék belőle és népét is a cselekvő szeretet gyakorlására vezesse. Istenhíten éljen és mély istenhítre vezessen. Hűséget gyakoroljon és a népet vallásához való rendületlen hűségre vezesse és kötelezze. Derűs, bizakodó életszemléletet ébresszen mindenkiben, mert a mi Istenünk nekünk a rólunk gondoskodó és bennünket jóravezérlő szeretet Istene és Jézus nekünk a szeretet gyakorlatának fölöttünk lebegő példája. — És ne feledkezzék meg soha arról, hogy számunkra nincs az élet kerítéssel körülzárva, mely feladatainkat az egyház belső életlehetőségeivel kimeríti, hanem mi szervesen bekapcsolódunk a magyar életbe s a mi unitárius létünk egyúttal egy nagy magyar nemzeti életet is.

A nép pedig, az unitárius vallásközösség ne legyen ide-oda téringő nyáj, hanem legyen öntudatos életközösség, mely belső indításból áhítozza a hitet és belső vágytól ösztökélve sereglik az Úr házába és a hitbuzgalmi közületekbe. Legyen öntudatos, cselekvő lélek, aki nemcsak ünnepeken keresi Istenét, hanem aki Vele kél és Vele fekszik és minden vállalkozását Vele kezdi és aki minden tervébe, elhatározásába, munkájába másik unitárius testvérét is szerető lélekkel belevonja.

Unitárius öntudat, unitárius együttérzés és unitárius összefogás ragyogjon hitéletünk arculatán!

És elkerülhetetlen szükség van közigazgatásunk tehermentesítő egyszerűsítésére azért is, mert egyházi életünk arculatát különösképpen kellene jellemeznie a fejlődésnek, az örökös tökéletesbülésnek. Mert fejlődnie kell mind az egyházi közszolgálatnak, mind pediglen hitéletünknek. — A fejlődés igen különböző formákban valósítható meg. Egészen egyszerű és mindenkitől szolgálható fejlődést teremt az, aki a dolgokon mennyiségben és minőségben javít. Ha többet dolgozunk ma, mint tegnap, gyorsabban munkálkodunk ma, mint ezelőtt, mélyebben szántunk a lelkekben, mint eddig, jobban szeretjük egyházunkat, hiveinket, vallásunkat, mint máskor s ezért többet forgatjuk a Bibliát, többször lépjük át a templom küszöbét, többet adakozunk a fölemelendők javára: ezekkel mind, de mind az egyszerű fejlődés útjait és lehetőségeit szolgáljuk.

Vannak azonban sokföltételű és bonyolult fejlődésszükségek, melyeknek szolgálatára egymagunkban erőtlenek vagyunk, amelyek sok erőnek összevonásával, sok jóakarató vállvetéssel és összefogással oldhatók meg és egyúttal sok időt és sok elmélyülő tanácskozást igényelnek. S mivel jelentőségükben ép-

pen az ilyen feltételű fejlődéskívánalmak a fontosak, ezekhez kell az egyházvezetésnek, a képviselőtanácsnak és a főtanácsnak egyaránt megfelelő időt szakítania s ehhez kell a maga csaknem örökös adminisztratív életarculatát sokrészben oda-változtatnia, hogy a voltaképpeni és az igazi rendeltetésünknek: hitéletünk szolgálatának kellő időt szenteljen. Főtanácsi életünk nagyban fog fejlődni s vonzó hatását nagyban fogja fokozni, ha az ülések idejére a jövőben egy-egy hitéleti tájékoztató, vagy éppen megvitatandó kérdést tűzünk ki, ha ezt a legfőbb egyházi közület arcát is a hitgyakorlat és hiterősítés felé fordítjuk.

Nyilvánvaló, hogy az egyházi élet eme nagy föladatai nagy emberek után áhítoznak. Nyilvánvaló, hogy ezen törekvések közepette közéleti jelentősége kinek-kinek akkora és emberi nagysága akkorává válik, amekkora munkát önkéntes ajánlkozással a megoldandó föladatokból ki-ki magának kiharásít, vagy amily mértékben másokkal vállvetve összefog.

Számomra parancs az egyházi élet előbbvitelében erőmön felül résztvenni s az egyházi élet nagy mezejéből képességemet túlszárnyaló táblákat kiharásítani. Ha ennek az erkölcsi parancsnak hatása alatt hívószavam mások felé is parancsszerűleg hangzik, az a dolgok természetétől folyik, mert embereket nem magam számára édesgetek, hanem összefogó erőket a mindnyájunknak kenyeret adó és mindnyájunktól áldozatot követelő Egyház számára gyűjtök. Azt is tudnunk kell, hogy nem lehet a nagy föladatokat fűben síklómódra kúszva s közben minden fűszálat kikerülve megoldani, hanem nagy föladatokat széles mellet, egyenes úton előrehaladva lehet csak szolgálni.

Jöjjenek mentül többen és mentül szélesebb mellükkel egyházi föladataink megoldására mellém, hogy egyházi életünk arculatát a szebb és tőkéletesebb unitárius jövőért szeretetben összefogók derűs küzdelme jellemezze. Vegyük egyúttal örömmel tudtul, hogy akik együttmenetelünk, azok egymásba soha bele nem ütközünk, mert munkánk széles hullámaait mindig csak magunk előtt torlasztjuk. A fejlődést pedig ezek az együttesen keltett hullámok szolgálják legbiztonságosabban.

Gelei József.

KÉRELEM LELKÉSZ AFIAIHOZ. A D. F. Egylet kéri lelkész fiait, hogy a naptár árakat sziveskedjenek késedelem nélkül *dr. Abrudbányai János* egyleti titkár címére beküldeni (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.). Az el nem adott naptárakat már január hóban vissza kellett küldeni. — Megelőző évről is vannak hátralékok. Azoknak a beküldését is sürgősen kéri a D. F. Egylet. — A megküldött kimutatás szerinti Unitárius Közlöny hátralékainak és előfizetésének beküldését is kérjük, mert azok hiányában a folyó évi költségvetést nem állíthatjuk össze.

Kereszten . . .

„A vitézek azért, mikor megfeszítették Jézust, vevék az ő ruháit és négy részre oszták, egy részt mindenik vitéznek és a köntösét. A köntös pedig varrástalan volt, felülről mindvégig szövött. Mondának ezért egymásnak: ezt ne hasogassuk el, hanem vessünk sorsot reá, kié legyen.“

A kereszt és az ember egymáshoz tartoznak. A kereszt nem rokona, nem barátja, nem ismerőse az embernek. Ezeknél kevesebbjé . . . és valamilyen különös módon mégis többje az embernek egy rokonnál, egy ismerősnél, egy barátnál, — a kereszt.

A kereszt jelvény is szokott lenni, amelyet ruhára tűzve, vagy arany-, ezüst láncan nyakukban hordanak az emberek. Istenem, milyen könnyű keresztetek ezek. De sokszor különös jelvény a kereszt . . . Nem kérjük senkitől, nem vásároljuk ékszerésztől és mégis viseljük, viselnünk kell a keresztet, mint sorsunk láthatatlan jelvényét. Ilyenkor nem ruhánkra tűzve hordjuk, hanem szívünkbe ütve visszük, mint sorsunkat a keresztet.

A kereszt és az ember különös módon tartoznak egymáshoz. Bár nem kívánjuk magunknak a keresztet, — mégis találkozzunk vele. Tiltakozunk a keresztviselés fájdalma és szenvedése ellen, de minden tiltakozásunk legmélyén érezzük mégis, hogy úgy sem kerülhetjük el a kereszttel való találkozásunkat, mert a földön vagyunk, ahol nem lehet úgy végigmenni, hogy keresztet ne kapjon az ember . . . Igen, a földön vagyunk és innen kereszt nélkül még Istennek Fia sem tudott elmenni.

A kereszt és az ember együtt járnak . . . Mindíg együtt látjuk őket az életúton. Néha egymás mellett mennek és az ember nem látja, hogy mellette megy a keresztje. Aztán közelebb kerülnek egymáshoz, egyé lesznek a kereszt és az ember és mindíg cserélgetik helyeiket. Egyszer az ember viszi a keresztet s ha kívülről nem is látható, mégis viszi, mert a lelkével hurcolja a keresztet . . . néha láthatóan viszi élete keresztjét az ember. Aztán helyet cserélnek és ilyenkor a kereszt veszi fel magára az embert . . . néha csak a szívét feszíti magára a kereszt az embernek. Ezt sem lehet látni, csak azok látják, akik közelről nézik s a szívébe látnak valakinek. Máskor láthatóan is magára veszi és kínozza a kereszt az embert.

Igaz, hogy vannak más keresztetek is, olyanok, amelyeket örömmel elvállalunk, mintha ajándékot kapnánk vele. Mikor egy-egy édes gyermekünk sorsából magunkra vállaljuk azt, ami nehéz, ami fáj, hogy ne kelljen neki vinnie a terhet, — az édes gyermeknek, — hanem szívesen, boldogan hordozzuk magunk az ő keresztjét azért, hogy mosoly maradjon az arcán és könny kevesebb legyen a szemében. Keresztetek ezek is, de úgy nevezhetjük, hogy boldogság-keresztetek, mert boldogság azt

tudni, hogy a gyermekünk könnyebben fog élni, és annyit, amennyit mi szenvedtünk, — ő nem fog szenvedni.

A kereszt régen két dúrván összeácsolt fa volt, amelyen a halálraitéteket végezték ki. Ma a Szenvedés jelképes fogalma a kereszt.

Van egy szép kereszt. A Gyilkos-tó környékén termő Tiszafából faragta valaki Erdélyben. Onnan került ide hozzám a Tisza mellé... A tövis van domborműbe faragva rajta. Olyan jó ránézni az ilyen keresztre, mert a mi jó Urunk keresztjét juttatja eszünkbe s arra gondolni a Jézus keresztjére, — mostanában olyan jó, olyan vígasztaló. Mert eszünkbe jut ugyan a keresztől az ő ártatlanul elszenvedett minden kínja és gyötrelme, de azt is megmondja a Jézus keresztje, hogy nem tartott örökké a kínok fájdalma, sőt boldogsággá változott, mert a keresztben történt kínos halála után megtörtént a csodás boldogsággá változása a mi Urunknak: a feltámadása. Most jó erre gondolni, amikor olyan veszedelmesen közel van hozzánk a kereszt.

*

Oly sok hasonlóság van a mi mostani életünk, állapotunk és a mi Urunk Jézus keresztre feszítésének első pillanata között, melyet így ír le a János evangéliuma: A vitézek azért, mikor megfeszítették Jézust, vették az ő ruháit és négy részre oszták, mindenik vitéznek egy részt és a köntösét. A köntös pedig varrástalan volt, felülről mindvégig szövött. Mondának azért egymásnak: ezt ne hasogassuk el, hanem vessünk sorsot reá, kié legyen.

Hogy milyen fájdalmi lehettek Jézusnak, azt mi ma el sem tudjuk talán képzelni. Sebei égtek, a forrón tűző nap szörnyű szomjúságot ébresztett benne, a vér fejébe, szívébe tódult... és ehhez a sokféle testi fájdalomhoz, lelki kínok is járultak. Egyetlen jóbarát sem tudott segíteni rajta, csak nézték őt síró szemmel, — tehetetlenül. Ellenségei csúfolódva járkáltak keresztje előtt. De a legmegvetnivalóbb látvány a négy római katona volt, akik a kivégzést végrehajtották. Ezek mindjárt ott a kereszt mellett az áldozat szemeláttára hasogatták széjjel a ruháit és osztzkodtak rajta. Az elítéltek ruháit mindig azok kapták, akik a kivégzést végrehajtották.

Mit törődtek azok azzal, hogy ártatlan embert szegeztek fel, szenvedéseit pedig egy pillanatra sem méltatták. Ők, amióta az ítélet elhangzott, csak a ruhákra gondoltak, az osztzkodásra, arra, hogy az elítélt ruhájából majd pénzt kapnak. Mint a hiénák a hullák felett, úgy osztzkodtak a katonák a ruhák felett. Hogy ezalatt az áldozat szenved, az nem érdekli őket, — csak a ruha. Mint mikor istentelen emberek a halálát várják valakinek, — alig várják, hogy elvegye Isten a beteget, hogy elvihessék magukkal, amit kinéztek maguknak az ingóságából...

Amikor így látjuk a keresztet, a keresztben vérző, el-elájuló Urunkat, s a ruháin osztozkodó katonákat, — egyszerre szívünkbe nyíllallik a felismerés fájdalma. Hiszen az a golgotai jelenet a mi mai sorsunk képe... ez történik velünk is ma, hogy osztozkodnak már ruháinkon. Nem tartunk pedig a halálnál még, de úgy néznek ránk, mint akik meg fogunk halni és már osztozkodnak rajtunk, akik keresztet állítottak nekünk... Még élnek Európa népei, de a hiénák már osztozkodni szeretnének. Meg akarnak osztozni nemcsak ruháinkon, hanem boldogságunkon, jövőnkön, gyermekeinken, életünkön... még itt vagyunk, még élünk, még lélekeznek Európa népei, de azok, akik mindig csak a mások hulláiból éltek, most is osztozkodnak már Európa felett...

De még élünk. És tudjuk, hogy azok, akiknek csupán üzlet ez a háború, mert véres, halálos jajgatásokon át, csak ruhát, szövetet, pénzt akarnak szerezni, mint Krisztusunk keresztje alatt a katonák, akik nem törődtek az általuk megfeszítettek kegyetlen kínjaival, — őket csak a zsákmány, a ruha érdekelte, úgy ezek sem törődnek milliók sóhajával, könnyeivel, halálba hullók fájdalmával, csak a zsákmányra gondolnak, mert ők mindenből, a legszentebb dolgokból is: a fájdalomból, a könnyből, a vérből, a halálból is csak üzletet, hasznot akarnak szerezni, — tudjuk azonban, hogy ezek elfelejtettek valamit, kifelejtettek számításaikból Valakit: a Tulajdonost, Azt, Akinek a legtöbb joga van Európához és népeihez, mert az Övé a föld és az ember... nem számoltak Istennel, Aki láthatatlanul is nagyobb, erősebb és hatalmasabb, akármelyik osztozkodni akarónál. Osztozkodó urak, — Isten is van a világon. Istennek pedig olyan kis dolog elszólítani akármelyik osztozkodót ebből a világból.

A kereszt közel jár most hozzánk, fenyegetően közel, de van nekünk egy másik keresztünk is, egy drága keresztünk, a Jézus keresztje, amely ilyenkor remegő szívünket bátorítja: Ne félj, nézz az Égre és gondoldj Istenre, aki az övéit a legfenyegetőbb keresztől is megszabadítja.

A füstí fecske, amely nyáron nálunk él, magasra rakja fészket, ereszek alá, gerendákra. A parti fecske, magas, megmászhatatlan sziklafalak, partok oldalába építi a maga és fiai számára. Ez a magasság, — a biztonsága.

Nos, — fecske módra mi is életünk, sorsunk, jövőnkönk, boldogságunk fészket helyezük fel jó magasra, oda, ahol senki nem bánthatja, — magasra tegyük: Isten kezébe. Hiába osztozkodnak sorsunkon, jövőnkön földi emberek, ha egyszer sorsunkat, jövőnköt Isten keze őrzi és tartja. Csak osztozzanak e föld urai, csak vessék a kockát... Isten fogja mégis megmondani, hogy mi, kié legyen!

Biró Lajos, unitárius lelkész.

Ne ítélj, hogy ne ítéltesél!

Jézusnak ez a megszívlelendő figyelmeztetése a bűnös asszony történetében van nagyon találóan szemléltetve, amelyet a *János ev.* 8. részében olvashatunk. Bibliaolvasók a címül használt figyelmeztetést is, a történetet is bizonyára nem egyszer olvasták, akik pedig nem szoktak bibliaolvasással foglalkozni, azok is minden valószínűség szerint hallották a történetet is, az intelmet is, ha máskor és máshol nem, akkor amikor az iskolában vallásórán hitoktató lelkészük tanította, magyarázta. Csakhogy úgy vannak az emberek ezzel is, mint sok más egyéb hasznos tanítással, amit hallanak vagy olvasnak, hogy üdvösnék és jónak tartják, ha másnak kellene betartani, de amikor saját magukkal szemben kellene alkalmazniok, akkor azt mondják: az már más!

A másokról való ítéletmondással általában véve az emberek nagy többsége igen könnyelműen szokott bánni. Ha rosszat, becsületet beszennyezőt mondanak valakiről, nagyon könnyen hitelt adnak s nagyon hamar pálcát törnek az emberek embertársaik felett. Ha jót mondanak valakiről, dicsérnek valakit valami erényéért, kiváló cselekedetéért, fejcsóválva hallgatják és egyáltalán nem sietnek terjeszteni. Ezt az ősi emberi gyarlóságot fejezi ki a régi példabeszéd: *rossz hír szárnyon jár, a jó csak sántikál.* Ennek a gyarlóságnak oka az, hogy a legtöbb embernek van valami takargatni valója, mondhatjuk, hogy talán mindenki követett el életében olyan hibát, amire gondolni sem szeret, még kevésbbé szeretné, hogy hallja, hogy mások beszélnek arról. Viszont nem nagyon törik magukat az emberek olyan cselekedetek elkövetéséért, amelyekkel másoknak a dicséretét érdemlik ki. Ennek a következménye, hogy a másokról hallott rágalmakat még színezik, toldják és a saját ítéletmondásukkal felerősítve adják tovább másoknak, hogy ők is így cselekedve, végül a szennyes ráfogások árjában megfuladjon egy ember, aki talán sokkal kisebbet vétkezett, mint a rágalmazók és ítéletmondók. A fontos azonban az a könnyen ítélkezők és vádterjesztők előtt, hogy *magukról* tereljék el a figyelmet, a *saját hibáik* maradjanak rejtve a tömeg előtt. Minél jobban szeret valaki suttogva terjeszteni, továbbadni, kiszíneezni *másokról* hallott vádak, rágalmakat, annál bizonyosabb, hogy *neki magának* vannak ki nem teregethető szennyesei.

Ezt látta Jézus a bűnös asszonyt hangosan vádoló tömegben is, ezért mondta: „Aki közöttetek bűn nélkül való, az vesse rá az első követ!” Milyen jó volna, ha megcsendülne Jézusnak a mondása minden könnyelműen vádoló és ítélkező embernek lelkében és annak hatása alatt a követ, melyet felragadott, hogy mások által rágalmazott embertársához vágja, szép csendesesen leeresztené a földre.

Míg Jézus lehajolva a porba írt ujjával, az elbeszélés szerint a bűnös asszony vádolói szép csendesen ellillantak. Mert volt bennök még egy parányi önbírálat, lelkiismeret, amely beláttatta velök a *saját* hibáikat is. Mi sokszor nem akarjuk ezt tenni! Mert nem vagyunk elég keresztények. Mert nem gondolunk arra, hogy nemcsak mi ítélünk, hanem fölöttünk is ítélnek. Ha más nem, ítél Isten. Keresztényeknek kell lennünk s nemcsak olvasnunk kell Jézus intelmeit, az idézett történetet, hanem le is kell vonni magunkra nézve is annak tanulságait. Akkor kevesebb lesz az embertársaiktól, bűnös embertársaiktól megkövezett lelkű ember s kevesebb a társadalmi hiba is.

Ne ítélj, hogy ne ítéltesél! (Máté 71.)

Zoltán Sándor.

G á l f i L ő r i n c

(1865—1943.)

Fájdalmas hírt közlünk olvasóinkkal. Egyletünk 49 éven át hűséges és mindig lelkiismeretes pénztárnoka, január 31-én rövid szenvedés után örökre elpihent. Két nappal halála előtt még teológiai előadást tartott, végezte napi munkáit, készítette az Egylet számadásait, nem is gondolt a halálra, de Isten dolgai kifürkészhetetlenek. Aki együtt kezdte el velünk ezt az új esztendőt, már elmaradt tőlünk s csak emléke hirdeti, hogy hosszú éveken át milyen hűséges sáfárja volt Isten földi dolgainak. Sinfalvi gyermekévei után Tordán, majd Kolozsváron és Londonban tanult. Végig kitűnő eredménnyel végezte iskoláit. Tanulmányai befejezése után Egyháza kívánta igénybevenni megizmosodott műveltségét és munkakész lelkét. Több mint ötven esztendőn át Egyháza kívánságára és elhívására becsületesen teljesítette kötelességét.

Temetése február másodikán d. u. 1/23 órakor volt. A családi háznál Vári Albert teol. tanár mondott búcsúimát, mely után palástos lelkészek a püspök úr vezetésével menetet formálva több egyházi tisztviselővel, tanárral és a gyászolókkal a koporsót a Kollégium dísztermében felállított ravatalra kísérték. Ezen az úton tanítványai, a teológusok hozták vállukon a koporsót. A gyászszertartáson Józán Miklós püspök úr mondott megható imát, majd a Teológiai Akadémia nevében dr. *Abrudbányai* János dékán búcsúzott. A Dávid Ferenc Egylet részéről dr. *Kiss Elek* egyházi főjegyző, ügyvezető alelnök mondott búcsúbeszédet, kiemelve azt, hogy munkás élete és eleven szelleme miként kapcsolódott be a tizenkilencedik század erdélyi életébe s miként

lette ezt a szellemet a löbbi nagy unitáriussal együtt termékenyen és gazdaggá. Az ifjúság részéről *Bence* Márton hallgató búcsúzott közvetlen meleg búcsúval. A szertartás után hosszú menet kísérte ki a temetőbe, hol *Simén* Dániel teol. tanár vett örök búcsút a tanártársai és minden volt tanítványai nevében. Bánatos, megtört özvegyén, négy gyermekén kívül kiterjedt nagy rokonság, de egy egész Egyház vallásközönsége gyászolja a nagy műveltségű és hűséges nevelőt.

Az alábbiakban adjuk dr. Abrudbányai János dékán ravatalánál mondott búcsúbeszédét:

Az akadémia Igazgatósága és Tanári kara nevében búcsúzom Tőled szeretett Kartársunk!

Megrendült lelkünk őszinte és mély fájdalommal tolmácsolni szeretném ravatalod mellett életedre visszatekintő emlékezésünk hangulatában azt, hogy esztendőök hosszú munkássága után milyenek ítéljük meg a magunk és mindannyiunk tanulására a Te életedet.

Nem tartozik szomorú feladatunk közé feleleveníteni egyéni és családi életed sok áldott percét, melyek tanuskodnának arról, hogy a meleg lélek és érző szív drága ajándékait pazar kezekkel osztogattad. Arról sem kívánok szólni, hogy milyen áradó álmodozással tudtál jobb időkről álmodni, amikor megújulni és erőt nyerni aranyosparti gyönyörű kerted árnyas fái alá mehettél.

Személyi és családi vonatkozásokon túl mi, az intézet mindenek felett attól az egyházi szolgától kívánunk búcsúzni, aki testi és szellemi ereje legjavát egy félszázadon át egy szent gondolat fel-emelő igájában áldozta fe. Mert külföldre indulásod első napjától kezdve, a gimnáziumi tanári katedrán át el egészen szíved utolsó dobbanásáig egy nagy, mély, emésztő bánatod volt. Egyetlen gondolat feszítő vitorláit hajtottak. A Dávid Ferencz fejtegetéseiben megismert úgynevezett „tisza unitarizmus“ diadaláért fáradoztál.

Tudományos teológiai munkásságodnak homlokterében éppen ezért a keresztény vallás tiszta forrásainak felkutatása állott. Meggyőződéseddé vált, hogy a keresztény vallás tiszta formája egyenlő Jézus vallásával. Életfeladatod így a történelmi Jézus alakjának hűséges megrajzolásában jelentkezett. A tudós nemes szenvedelmével kutattad most már azt a Jézust, kit a teológiai spekuláció mesterséges módon átlényegsített, örök emberi vonásaitól megfosztott, Krisztussá alakított, vagy olykor éppen elködösített.

Egyházunk újkori történetének nagy püspöke, Ferencz József, amikor sok évi tanározkodás után hivatalosan is beiktatott állásodba az ünnepségen mondott beszédében megállapította, hogy „*az unitárius szellem az igazság keresésében és szeretetében, a testvéri érzés ápolásában és a hazafiságban nyilvánul*“. Ezt a nemes püspöki hagyatékot, útjelzést sokat forgadtad szívedben. Hittél ennek, vallottad mindhalálig. Amikor később, mint az intézet vezetője Te iktattad be egyik tanártársadat így szóltál: „*Az a teológia, melynek a művelését az Unitárius Teológiai Akadémia óhajtja és minden*

tanárától el is várja az igazság által megszentelt teológia. Ennek a művelésében teljes szabadságot enged minden tanárának s tudományosan megindokolt meggyőződését mindenkinek tiszteletben tartja.

Klasszikus műveltséged tartalmából az így meghatározott unitárius szellem jegyében mindig alapos fejtegetéssel hoztad elő a megismert objektívumot, igazságot, valóságot. Magyarázataid inkább racionálisaknak, túlzón reálisaknak látszanak, de aki kemény logikád, körültekintő megfogalmazásod, éles szatírád mögött figyelni tudta a lélek áhitatos szándékait, aki megérezte, hogy a hit külső sallangjai, csodaszerű szövegményei ellen azért folytatsz kitartó harcot, mert a benső igazság és az erkölcsi jó isteni parancsa kategórikus szolgálatában állsz, aki megérezte ezt, az becsült Téged, az vonzódott Hozzád és végül meg is szeretett.

Lelked nem a vallásos líra édes ömlengéseire volt beállítva. Tudományos értekezéseidben, prédikációidban, teológiai jegyzeteidben következetesen és céltudatosan készítetted elő az új idők számára megalkotandó azon korszerű unitárius hittant, melyet értelmi őszinteséggel hinni és hirdetni lehet. Alapköveket, irány- és határjelzőket helyeztél el, melyeket feltétlen figyelembe kell vennünk hitelveink megfogalmazásánál.

Az ifjú teológus számára sokszor kellenlenül kijózanítóak voltak előadásaid. Didaktikai és pedagógiai módszereid közé tartozott megszabadítani az ifjú szellemiségét az előítéletek, babonák, képzelgések hiszékeny anyagától — tábula rázát teremteni — s a felesleges szellemi és lelki tehertől így felszabadult ifjút a rendszeres gondolkodás világos ösvényein a meggyőződés önmagában elkészített tiszta útjai felé irányítani. Ez a módszer sokszor kiábrándulások és csalódások nehéz lelki gyötrelmein át vezette az ifjút, de alkalmas volt arra, hogy felébressze a komoly vallásos érdeklődést s elvezesse az ifjút az igazság küszöbéig.

Teológiai gondolkodásodnak iránya és gyökeres módszerednek alkalmazása Egyházunk berkein belül sem talált mindenkinél kedvező visszhangra. Ezzel Te mindig tisztában voltál. Beszéltél erről másoknak, de beszéltél az Istennek is erről. Ebben a teremben, erről a szószékről egyszer így imádkoztál: *„Mélyen érezzük és tudjuk, hogy a Te kiváló kegyelmedben részesülünk, amikor minket a Te céljaidnak magyarázóivá, a Te akaratodnak hirdetőivé rendeltél... adj nekünk tehetséget, erőt és bátorságot, hogy nagy munkánkban ne csak az emberek, de különösen a Te meglegedésedre szolgálhassunk*“.

Nem az emberek kedvező, vagy kedvezőtlen véleménye szerint formáltad meg nézetedet és nyilvántartottad véleményedet, mindig csak az számított Neked, hogy az Isten meglegedésére szolgálhass.

A tudós tanár emlékalakja mellett gondolunk itt koporsódnál arra is, hogy milyen hűséggel és milyen odaadással viselted gondját az újabb történelem legnehezebb éve alatt intézetünknek. 1914—1920-ig Teológiánknak vezetője voltál s az e munkában kifejtett

pedagógiai, kulturális, tudományos, de mindenekfelett magyar nemzeti tevékenységed eredményeként, a hat esztendő jutalmaként hat hétig voltál e város fellegvárának rabja s viselted el a pusztá megaláztatáson túl az idegen hatalom zsoldosainak kegyetlen ütleget is.

Büszke voltál ezekre a nehéz napokra. Érezted, hogy e napok szilárdabbá tették jellemedet, erősebbé elhatározásodat és mélyebbé nemzeti tudatodat. Az ilyen küzdelmekben, az állandó munkában, az otthon örömeiben és gondjaiban feloldódott lelked mellett jó volt lenni. Mi kartársaid boldogan tesziink vallomást messzi útra indulásod előtt arról, hogy náladnál megértőbb, figyelmesebb, kedélyesebb és szeretőbb barátot el sem képzelhetünk. Ha visszanezünk életedre s tudományos munkáid között keresgélünk, mindegyre megjelenik előttünk meleg, szerető, vidám, gyakran kedvesen mókázó, mindig friss és mindig eleven emberi lényed s ilyenkor megértjük, hogy mit sirat benned a család, kit vesztettek el drága szeretteid. Ezért mi is velük gyászolunk, velük sóhajtozunk. De ha a család megtudja sejtteni fájdalma könnyein át azt a nagy kultúrértéket, melyet most az Egyház, Intézetünk, az unitárius vallásközönség és a magyar nemzeti társadalom is örökségként átvesz, akkor a család velünk vigasztalódik, velünk nyugszik meg s velünk együtt imádkozik hálával a jó Istenhez, hogy nekünk adta Őt.

Ezekkel a gondolatokkal búcsúzom Tőled haláloedig hű bajtársunk, szeretett kartársunk. Őrizni fogjuk szellemedet s álmaid valóra váltásán — Reád sokszor emlékezve — szüntelen dolgozni fogunk... Ámen.

Dr. Abrudbányai János.

TEPLOMI ÜNNEPÉLYEK DEBRECENBEN. A debreceni szórványegyházközség lelkésze Ferencz József, havonta egyszer templomi ünnepélyeket rendez, ahol a város unitáriusai mellett a másvallású érdeklődők is megjelennek. A jan. 17-én megtartott első ünnepélyen dr. báró Dániel Gábor köri felügyelő gondnok mondott megnyitót, dr. Csíki Gábor esperes pedig a vallászabadság két hősről Dávid Ferencről és János Zsigmondról olvasott fel. Két iskolás gyermek verset mondott: Papp Évi és Boér Gizi, köztük Mester Lajos presbiter, városi törvényhatósági bizottsági tag Fohász c. költeményét. — A legközelebb tartandó előadások alkalmával febr. 21-én dr. Abrudbányai János, teol. dékán; márc. 14-én Szent-Iványi Sándor budapesti lelkész, teol. m. tanár tartanak előadásokat. Dr. Gelei József egyházi főgondnok is kilátásba helyezte, hogy egy előadást tart a debreceni templomi ünnepélyek sorozatában a tavasz folyamán.

Özv. Csifó Salamonné

1874—1943.

A kolozsvári Unitárius Nők Szövetségének nagy gyásza van, melyben az Országos Szövetség minden tagozata őszintén osztozik: *Csifó Salamonné*, kit a kolozsvári Nők Szövetsége 1936. márciusi közgyűlésén választott elnökévé, s ki mint alelnök az Országos Szövetség ügyeiben is mindig tevékeny részt vett, — súlyos szenvedés után, február 2-ikán örökre lezárta szemeit.

Székelykeresztúri Csifó Salamonné árkosi Veress Ilona 1874. szept. 23-ikán született Árkoson, de korán árvaságra jutva, már 11 éves korában Kolozsvárt lakó fivére vette magához s az ő házában nőtt fel. Itt a De Gerando Antonina felsőbb leányiskolájának volt növendéke s egész életében hálásan gondolt vissza az ott töltött időre. Kolozsvárt tanítónői és ipariskolai, majd Pesten óvónői képzést is szerzett.

1897-ben mint Csifó Salamon árkosi lelkész felesége, kerül vissza szülőfalujába és itt kezdi már el azt a jótékony és szociális munkát, melynek szolgálatában telik el egész élete. 1901-ben jönnek Kolozsvárra lakni. Akkor lett itt férje egyházi és püspöki titkár, majd 1909-ben teológiai tanár.

A Nők Szövetsége első 1910-ben történt megalakulása óta mindig a leglelkesebb vezető tagok egyike, ki fáradtságot nem ismerve, minden idejét egyetünk munkájának szenteli. Szívügye mindenkor a szegények gyámolítása s mióta fejlődő szövetségünk bizottságokra osztva végzi munkásságát, mindig ő a szegényügyek vezetője.

Akkor volt boldog, ha segíthetett valakin és igazi elhivatottsággal tudott segíteni. Nem lealázóan alamizsnát adott, az anyagi támogatást résztvevő szóval, jó szívének annyi melegével tudta adni, hogy valósággal magához emelte minden gyámolítottját. Hosszú éveken át ő irányította a karácsonyi gyűjtés és kiosztás különösen fárasztó munkáját és féltve örködött a felett, hogy név szerint ismert védenicei azt kapják, amire szükségük van.

Munkássága nem merült ki a szegénygondozásban; szövetségünk minden munkájából derekasan kivette részét, így az országos alakulat megszervezéséből is. Mint hajdan vidéki papné, ismerte és megértette a vidék problémáit, s az ő munkássága idejére esik egyetünk nagy átalakulása, hogy régimódi jótékonykodás helyett, ma céltudatos szociális munka és intézményes segítség a feladatunk.

Nagy volt öröme midőn e cél szolgálatában 1935-ben megnyitottuk napközi otthonunkat, s még nagyobb, midőn végre 1940 nyarán készen állott Iris-telepi Unitárius Otthonunk, hol

pártfogoltjainak legelhagyatottabbjait, az egyedülálló aggokat és árvákat elhelyezhette.

Bármit rendeztünk, unitárius összejövetelt, külföldi hitrokonnaink fogadását, el sem tudtuk volna képzelni az ő tevékeny jelenléte nélkül, de az elmúlt kisebbségi időben ennél továbbmenően részt kért minden magyar női munkából: a Magyar Nők Központi Titkárságának és a Mária Valéria árvaháznak is lelkes munkása, a felekezeti megértésen alapuló öntudatos erdélyi együttműködésnek meggyőződéses híve volt.

Özv. Csifó Salamonné

Mindenkit szeretett és mindenki szerette, mert sohasem magára, mindig csak másokra gondolt, szelíd, komoly lénye tiszteletet parancsolt, s mint elnök jóságosan elsímítva az ellentétet, a megértést és békességet kereste, fáradhatatlan munkakedve, önfeláldozása példaképpen állhat mindnyájunk előtt.

Február 4-ikén munkahelyén, a Nők Szövetsége halltermében felállított ravatalánál vettünk örökre búcsút tőle s Kolozsvár dolgozó asszonyainak nagy tábora felekezeti különbség nélkül felsorakozott koporsója mögött, kikisélni azon az úton, melyet minden áldott nap megjárt s most utoljára tett meg, hűséges élettársa nyughelyéhez.

Emlékét szeretettel fogjuk megőrizni.

A kolozsvári Nők Szövetsége haláljának kifejezéseképen koszorút helyezett el koporsóján, míg az Országos Szövetség vezetősége koszorúmegváltásra gyűjt és áldott emléke megörökítésére Iris-telepi Otthonunkban ágyalapot létesít, melyhez kérjük az egyházközségi Nőszövetségek hozzájárulását. A nevét megörökítő új ágyba majd azt a kis árvát fogjuk először fektetni, ki különösen kedvence volt, s kinek sorsát leginkább szíven viselte.

Kauntzné Engel Ella.

A haldokló honvéd izen

Bajtárs megállj. Egy golyó eltalált ...
Itt furódott be a szívem felett ...
Mennék ... de érzem ... nem bírom tovább ...
Izenni szeretnék haza ... veled.

Úgy tudom, mondtad, hogy alföldi vagy
S nem állhatod a büszke hegyeket.
De mégis kérlek figyelj reám,
Míg engem megvált a Szeretet ...
Büszke fenyőfabölcső ringatott,
Sziklákattépő viharos éjszakákon
Anyám dalolt felettem altatót ...
Szegény anyám ... Most áll a kapuban
Naponta lesi érkezésemet ...
Mondd meg neki, hogy nevével ajkamon
Hunytam örök álomra szememet ...
Apámnak, büszke, zord apámnak
Szorítsd meg komoran kezét ...
S ő tudni fogja, hogy ezzel hoztad
Haldokló fia üzenetét.

Jaj, sietnem kell, sürget a Vég ...

Van egy hugom is ... Hargita leánya ...
Tavasszal érte virul a határ ...
Mondd meg neki, hogy forduljon az éghez,
Bátyjánál mindig védelmet talál.

Bajtárs ... emeld fennebb ... a fejemet ...

És egy kislány... Tudod, Anikó...
Ő a legszebb az egész faluban...
A lelke fehér... akár a hó...
Bontsd meg ingemet...
Szívem fölött ott van drága képe
És, mátkagyűrűje...
Mondd meg neki, hogy nagyon szerettem...
Ne várjon rám... ne várjon semmire.

Még mondani akarok valamit...
Bajtárs figyelj... hajolj közelebb...
Már látom a ködben... látom a Hargitát...
Komor fenyőket... csillogó vizeket...
Bajtárs... látod, ez itt Anikó...
Ez itt az anyám... ez meg a hugom...
Apámat is szeretném látni...
Látom... előttem megy az úton...

Bajtárs... kemény az idegen föld...
Orosz föld... amely majd befed...
De terítsd rám... terítsd rám... szemfedőül
Az erdélyi hegyekről... ködöket...

Nemes Nagy Márta.

KOVÁCS KÁLMÁN tanügyi főtanácsost a budapesti unitárius egyházközség gondnokává választotta. Kovács Kálmán egyházi, társadalmi munkássága ismeretes mindnyájunk előtt. A budapesti egyházközség igazi lelkes vezető embert nyert benne.

ÚJ FELSŐHÁZI TAGOK. Örömmel értesültünk, hogy dr. vitéz Gyulai Tibor kereskedelmi és iparkamarai főtitkárt, miniszteri biztost és Csiki Albert udvarhelyközi felügyelő-gondnokot Magyarország Kormányzója a Felsőház tagjaivá nevezte ki. Különböző munkamezőn működött és működik mindkét afia. Dr. vitéz Gyulai Tibor miniszteri biztos Budapesten, az ország szívében, országos feladatokat teljesítve Istentől nyert kiváló képességei segítségével, Csiki Albert pedig a Székelyföld szívében, Székelyudvarhelyen végzett olyan kitartó, lelkes munkás-ságot, mely méltóvá tette a magas kitüntetésre.

BIRÓ ELEK kovásznai állomásfőnök a délerdélyi menekült tanulók konviktusi díjára 14.40 fillért adományozott. Isten áldása legyen a jókedvű adakozón.

JÓZAN MIKLÓS: ARATÁS (írások könyve). A Minerva kiadásában, 470 oldalon jelent meg Püspök urunknak *Aratás* (írások könyve) című értékes műve. A mű négy részből áll. Az első rész költemények prózában. Ilyen van a függelékkel együtt 90. Mindenik a vallásos érzésnek, elmerülésnek valóságos gyöngyszeme. Szépen, nemesen egyszerű s mégis szónokias stílusban vannak megírva s bár különböző időkben született meg, 1922-től 1939-ig, mégis érzik rajtuk, hogy egy vallásos lélekből jöttek e világra. A sok vallásos eszme és gondolat az unitárizmus eszméi körében mozog.

A másik rész: keresztény áhitat már, amint a szerző mondja, gyűjtögetés angolból. Mindenik kis prózai költemény a keresztényi életnek mélyére hat, egyes nagy lelkek vallásos meglátását adja elő, vagy pedig a kereszténység nagyjainak a vallás egyes kérdéseiről való megállapítását adja elő.

A harmadik részben pedig egyházi beszédek és más előadások vannak. Amennyire e sorok írója vissza tud emlékezni, egyházi beszédeinek s más előadásainak csak egy kicsiny részét adja, mindössze 18 darabot. Ez a szerző élete egész termésének csak egy kis része, de nagyon érdekes része. Különböző s mindig nevezetes alkalommal mondott megnyilatkozásai Józan püspök fenkölt gondolkozásának.

A negyedik részben pedig költemények vannak, melyeket különböző időben és alkalommal írt. Mindenik értékes, de miniket legjobban azok az ódái érdekelnek, melyeket egyháztörténelmünk nagyjairól, a nagy idők emlékére írt. Most itt találjuk szépen egymás mellett kévében ezeket az időálló költeményeket s a lelki táplálék, az örökkévaló értékek után vágyódó lelkek benne magtallálják a magasba lendítő szellemi élet kenyerét.

A könyv a magyar vallásos irodalom kiváló értéke.

MAGYARSÁG ÉS VALLÁS. Az egyetemes Unitárius Lelkészkör kiadása. Az egyetemes Unitárius Lelkészkör 1942. április hó 28, május 3. napjain Budapesten tartott továbbképző tanfolyamának gyümölcse ez a 125 oldalra terjedő könyv. Tartalmazza *Komjászeghi* Géza kolozsi lelkész szép imáját, *Kelemen* Imre oklándi lelkész „A mi szerepünk“ című tartalmas egyházi beszédét, majd *Ekárt* Andor csehétfalvi lelkész, teol. m. tanár a papi hivatásról való magas beszédét. „*Hivatal és hivatás*“ címen *Józan* Miklós püspök úrnak olvassuk gyakorlati ismeretre, tapasztalatokra mutató és az unitárius vallás céljára vezető szép beszédét. „Új világ, új Rend van kialakulóban — fejezi be beszédét a püspök úr — ma is: drága Vérnek ára, de a legszébb örökség, amit az utókornak, gyermekeinknek és unokáinknak hagyhatunk. Benne van a mi szívünk vére is, benne virasztásaink és az igazság lelke, mely közel- s távolból egybe gyűjtött most is Hazánk fővárosába.“

Simén Dániel teol. tanár „Az unitárius lelkész az új világ küszöbén“ címen értekezik a ma legnagyobb kérdéséről: milyennek kell lenni az unitárius lelkésznek a mostan kialakulásban levő időben. A felelet az, hogy evangéliuminak és magyarnak. Kihangsúlyozza, hogy a vallási türelem nem jelent egyet a könnyel vagy semlegességgel, hanem a mi vallásosságunk a tett vallásossága kell legyen.

„Az újszövetség mai problémái és az unitárizmus“ címen dr. *Kovács* Lajos teol. m. tanár értekezik. Beállítja a 19. és 20. század újszövetségi biblia-kritika világába az olvasót s állást foglal a kivívott eredmények mellett. A bibliakritika előállította a történeti Jézus valódi alakját s mi ennek a Jézusnak fölemelő vallását valljuk magunkénak.

„Az unitárizmus és a fajelmélet“ címen dr. *Abrudbányai* János dékánnak komoly tanulmányra való tanulmányát olvasuk. Megállapítja, hogy a magyar faj több elemből van össze téve s hogy további keveredésre nincs szükség. A magyar fajnak oly vallás kell, amely előre lendíti a magyar életet s erre a magyar földön született unitárizmus kiválóan alkalmas.

Végül a lelki eredményeket dr. *Kiss* Elek egyh. főjegyző foglalja össze, megállapítva, hogy a továbbképző valóban megfelelt céljának. Ismertetésünk csak helyszűke miatt ily rövid. Az olvasó sok gondolatot fog találni a könyvben, érdemes a vele való foglalkozás. Ára 3.50 P.

A KÉNOSI KEBLI TANÁCS LEVELE VÁRI ALBERT
TEOL. TANÁRHOZ.

Nagytiszteletű Tanár úr!

Egyházközségünk kebli tanácsa 1943. január 30-i gyűlésében igaz hálával, őszinte köszönettel s szeretetteljes visszaemlékezéssel vette tudomásul, a szószékünkről már november hó folyamán közzétett kedves hírt, hogy szeretett volt lelkipásztora *Vári Albert* és neje *Ferenczy Anna* 1000, azaz Egyezer Pengő alapítványi adománnyal kívánt megemlékezni kicsiny egyházközségünkről, hol 50 évvel ezelőt (1892. szept.) indult el Istennek s embernek egyaránt tetsző, sikerekben gazdag lelkési pályájára. s ugyancsak itt kötöttek egymással házassági szövetséget.

A mi közösségünkben a templom és a lelkipásztor mindig közelállottak szívünkhöz, mert éreztük, hogy e szép Haza sok nemes intézményei és tisztség-viselői közül ez a kettő maradéktalanul a mienk.

Tisztelendőséged szolgálatával, munkájával ezt a szeretetet sokszorosan megérdemli különösen azért, hogy felfelé ívelő szép pályája magasabb állomásain sem felejtkezett meg soha rólunk.

Írántunk való szeretetük ezen újabb tanuságtétele alkalmával fogadják kedves élettársával együtt mindyájunk legőszintébb köszönetét és jókívánságait.

A jó Isten tartsa meg még sokáig életüket és egészségüket.

Kövári Jakab s. k.
lelkész.

Fóris Mózes s. k.
gondnok.

Firtos Áron s. k.
énekvezér.

Kebli tanácsosok:

Kovács Imre s. k.
vitéz *Mózes Miklós* s. k.
vitéz *Máthé Áron* s. k.
Sándor Albert s. k.

Sándor Dénes s. k.
Kiss Dénes s. k. ifj.
Birki Sándor s. k.
Kovács Dénes s. k.

Máthé Ferenc s. k.
Mózes Sándor s. k.
Derzsi Lajos s. k.
Sándor Gyula s. k.

magtáros:

Fóris Ádám s. k.

egyházfi:

Máthé Mózes György s. k.

egyházfi:

Cseke Péter s. k.

NŐK A KATONÁKÉRT. Főgondnokunk a Nőszövetségekhez a következő köszönő sorokat intézte: „Egyházközségeink nőszövetségeihez felhívást intéztem, hogy harctéren küzdő katonáink részére a hadtest által megadott minta szerint hópárnákat készítsenek. Nagy büszkeséggel és lelki megelégedettséggel kell elmondanom, hogy nőszövetségeink a felhívást a legnagyobb áldozatkészséggel és minden reményeket felülmúló eredménnyel követték. Az alábbiakban, mintegy nyugtázásként is, közlöm az egyes egyházmegyéből beérkezett adományokat.

Abásfalva 27, Árkos 20, Barót 16, Benczéd 13, Bölön 22, Bözöd 18, Bözödújfalú 8, Budapest 14, Búzaháza 11, Csehétfalva 10, Csekefalva 20, Csíkfalva 13, Csókfalva 23 (és 1 báránybőr), Dunapataj 10 (és 1 báránybőr sapka), Firtosmartonos 15, Firtosvára 12, Gagy 10, Hódmezővásárhely 8 (valamennyi a papné ajándéka), Homoródalmás 23, Homoródjánosfalva 11, Homoródkarácsonyfalva 11, Homoródkeményfalva 22, Homoródszentmárton 23 (és 1 nyaksál), Homoródszentpál 65, Homoródszentpéter 12, Homoródvárosfalva 17, Kadács 18, Kálnok 8, Kénos 27, Kide 12, Kis- és Nagykede 16, Kissolyos 17, Kolozs 13, Kolozsvár 215 és 2 drb. nagy ágypárna, 7 drb. kis ágypárna, 1 göngyöleg vatta. Kolozsvár—Irisztelep 100, Kobátfalva 18., Kökös 8 (és 1 zsák toll), Marosvásárhely 10, Medesér 10, Nagyajta 14, Nagyvárad 15, Nyárádgálfalva 10, Nyárádszentlászló 12, Nyomát 29, Oklánd 24, Pestszentlőrincz 20, Rava 21, Recsenyéd 25, Sepsikőrispatak 11, Sepsiszentgyörgy 21, Sepsiszentkirály 6, Siménfalva 10, Szabéd 12, Székelykeresztúr 63, Székelyudvarhely 15, Székelyszentmiklós 5, Székelyszentmihály 19, Szentábrahám 10, Szentgericze 27, Szentiványlaborfalva 12, Tarcsafalva 13 (és 12 pár talpmelegítő), Tordátfalva 14, Vadad 13, Vargyas 86.

Ez a szép megmozdulás összesen 1433 hópárnát és 16 egyéb tárgyat eredményezett s ezenkívül a toll fölöléséből mintegy 10 drb. kispárnát is átadtunk a katonaságnak. Így az Unitárius Nőszövetség nem csekély büszkeséggel mondhatja el, hogy megfeszített, áldozatos munkájának erején egy egész magyar ezredet látott el széltől, vihartól védő tollpárnával s egyben csendes éjszakai álmat is biztosító kis fejpárnával.

Midőn nőszövetségeinknek, egyházközségeink lelkészeinek és tiszteletes asszonyainak hálával telt büszke szívvel köszönetet mondok és munkájuk után fáradozásukra Isten bőséges áldását kérem, nem mulaszthatom el megelégedett szívvel megállapítani azt, hogy *nőinket ebben az esetben is igazi unitárius szellem: nevezetesen az önerőnkől fakadó cselekvőszellem vezette.*

Köszönöm kiállításukat, köszönöm teljesítményüket! Köszönöm, hogy dicsőséget szereztek egyházunknak! *Gelei József* főgondnok.“

TEMETÉSEK. Mult számunkban nem tudtunk részletesen megemlékezni *Pál Ferenc* tb. esperes, volt főközügyigazgató temetéséről, mert az erre vonatkozó tudósítás nem fért be a lapba. A nagy temetés dec. 27-én történt meg. Óriási közönség gyűlt egybe a két Homoród vidékéről. A lelkészek és énekvezérek csaknem mind jelen voltak. Az egyházat Simén Dániel teol. tanár képviselte. A templomi gyászistentiszteleten imát *Bede* Emil recsenyédi, beszédet pedig *Kelemen* Imre oklándi lelkész mondott. Búcsúbeszédet mondott *Simén* Dániel teol. tanár az egyetemes egyház és intézmények, *Bálint* Ödön esperes az egyházkör, *Zoltán* Sándor teol. m. tanár az udvarhelyi lelkész kör, *Bárány* József a köri D. F. Egylet, *Kelemen* Imréné tiszt. asszony a nőegylet nevében. A sírnál ismét *Kelemen* Imre búcsúzott el. Híveinek, s Homoród vidékének s a távollevő tisztelőinek igazi szeretete kísérelte nyugvóhelyére.

ÖZV. CSIFÓ SALAMONNÉ február hó 2-án halt meg hosszas és türelemmel viselt betegség után. Temetése 4-én történt meg a Nőegylet Kossuth Lajos-utca 7. szám alatti helyiségének nagyterméből. A holttestnek a lakásból való elhozatala alkalmából buzgó imát mondott *Szent-Iványi* Sándor budapesti vezető lelkész, melyben kifejezésre jutott az elhunyt iránt való hála jószágos cselekedeteiért. A Nőegylet nagytermében tartott gyászszertartáson *Józan* Miklós mondott megható imát, azután dr. *Gelei* József főgondnok az egyház nevében mélyen átértzett búcsúbeszédet, melyben az elhunytnak a szegények és a gyermekek gondozása iránt kifejtett munkásságát méltatta. A Nőegylet nevében primor *Vajna* Lajosné mondott meleg búcsúszavakat a szegények és gyermekek önzetlen segítőjéről. Végül pedig *Réthly* Elemér VIII. gimn. tanuló a menekült diákok nevében fejezte ki szívből jövő háláját a menekültek és szegények gondozója iránt. A temetőben pedig *Szent-Iványi* Sándor buzgó imával adta át a hamvakat a Mennyei Atyának. A temetésen az unitáriusokon kívül nagy közönség vett részt; jelen voltak az összes kolozsvári nőegyletek képviselői.

ÖZV. KISS MÁRTONNÉ szül. **KÖLESÉRI KATALIN** munkás életének 82-ik, szomorú özvegységének 23-ik évében f. évi február hó 2-án türelemmel viselt hosszas szenvedés után visszaadta lelkét Teremtőjének. Az elhunytat gyermekei, köztük *Lőrinczy* Zoltánné sz. Kiss Katinka, testvérei, unokái, sok közeli és távoli rokona, a család barátainak és ismerőseinek nagy száma gyászolja. Emléke áldott.

TARCSAFALVI PÁLFFY ÁKOSNÉ szül. medeséri **SZABO RÓZÁLIA**, munkás életének 59-ik évében példás türelemmel viselt sok szenvedés után február hó 5-én jobblétre szenderült. Igazi belső embernek volt a gyermeke. egyházas érzésű kiváló népnevelőnek megértő, rokonlelkű hitvese. Korai halálát férjén,

lapunk jeles munkatársán: *Pálffy* Ákoson kívül, leánya: *Kováry* Jakabné, unokái, testvérei, közeli és távoli rokonai s barátainak és tisztelőinek nagy száma gyászolja. A gondviselő Isten adjon az eltávozottnak üdvösséget, a fájó szíveknek pedig enyhületet.

PÁLFFY ERZSÉBET okl. tanítónő, iparművész növendék, 23 éves korában január hó 26-án Medeséren a szülői háznál megszünt élni. Szülőinek, unitárius társadalmunknak boldog reménysége távozott el a földi életből. A jóságos Isten a megboldogultnak adjon örök üdvösséget, a megszorodott szülőknek, testvéreknek pedig vigasztalódást.

KARÁCSONYFA-ÜNNEPÉLY NAGYAJTÁN. A D. F. E. Nőszövetsége 1942. dec. 22-én, 1925. óta tizennyolcadikszor rendezte meg az unitárius iskola tanulói részére a karácsonyfa-ünnepélyt. Ez évben ismét sikerült, — ha nagyobb erőfeszítéssel is, — a szegénysorsú iskolásgyermek ruhasegélyezése. Erre a következő pénz és természetbeni adományokat gyűjtötte az elnökség: Dr. Ferenczy Géza 35 P, Nagyajtai Hitelszövetkezet 10 P, Helyi „Hangya“ szöv. 10 P, dr. Szász Ferencné 5 P, és egy pár használt cipő, Fülöp Mózesné 7 P, Péterffy Gyuláné 1 nadrág, 1 sapka, Kovács Albert és neje 10 pár talp, öz. Kovács Dénesné 5 pár talp, Gazdag Miklósné és neje 40 P, 2 pár használt cipő, Ferencz István 10 P, Ruttlík Rezső 4 P, Téglás Áron 4 P, Taar Géza 5 P, öz. dr. Borbély Istvánné 5 P, Gyulai Ilona 20 P, iskolás gyermekeink selyemhernyótenyésztéséből 27.58 P, ifj. Bartha Lajos és neje 2 téli nadrág. Ehez járult néhai Molnár Sándor, Inczéné Fazakas Zsuzsa és öz. Benedek Józsefné nevére a fenti céllal tett alapítványok kamataiból 10.50 P, továbbá a Nőszövetség pénztárából adományozott 94 P. A tagok önkéntes gyűjtéséből a szeretet-csomagokhoz 62.30 P. pénz és 36.50 P. értékű tészta és alma állt a Nőszövetség rendelkezésére. A kiosztott összes érték 532.88 P. Ezekből az iskola minden tanulója édességeket és írószereket tartalmazó szeretet-csomagot kapott, továbbá 26 tanuló részesült felsőruha, fehérneműanyag, cipő, vagy cipőtalp ajándékba. Az ajándékokat az unitárius iskola növendékei által előadott szép karácsonyi és egyben alkalomszerűen hazafias műsor végeztével osztotta ki a nőszövetség vezetősége a községháza nagytermét zsufolásig megtöltő közönség előtt.

BUDAPESTI NŐKSZÖVETSÉGE MUNKÁJA. Ujvári László kedves munkatársunk írja, hogy a budapesti unitárius nők szövetsége az elmúlt karácsony alkalmából is igyekezett a szegények segítésére megfelelő összeget gyűjteni. Evégből dec. hó 7-én a Sefke helyiségében karácsonyi bazárral, büffével egybekötött műsoros délutánt rendezett, amely kitűnően sikerült.

P. SZENTMÁRTONI KÁLMÁN tb. igazgatót az a kitüntetés érte, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr az V-ik fizetési osztályba sorozta be. A kiváló tanárnak és történetírónak tiszta szívből sok szerencsét és hosszú életet kívánunk.

ORBÁN BALÁZS Székelyföld leírása című nagyértékű munka kiadására Péter Lajos tanár javaslatot tett a székely vármegyék vezetőségének. Marostorda vármegye szakvéleményét kért Kelemen Lajos levéltári főigazgatótól a kiadás kérdésében. Kelemen Lajos főigazgató szükségesnek tartja a nagyértékű mű kiadását és megtette javaslatát az új kiadásra nézve, hogy a könyv megjelenése óta napfényre került új adatok is feldolgozhatók legyenek.

MÁRTON SAMU és VÖRÖS ISTVÁN kolozsvári gimn. tanárokat a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr a rendes tanárok közé sorozta be az E. K. Tanács előterjesztése alapján. Sok szerencsét kívánunk.

DR. MIKÓ IMRE országgyűlési képviselő a Homoród vidékén a múlt hónapban választói között körútat tett. A választók nagy szeretettel és lelkesedéssel fogadták s bizalmukról biztosították.

ELJEGYZÉS. Dr. Nagy Zoltán kir. törvényszéki aljegyző és Kendey Csont Éva jegyesek. Sok szerencsét kívánunk.

DEBRECENI SZÓRVÁNYGONDOZÓ LELKÉSZ kéri, hogy lelkész afiai közöljék vele mindazoknak a neveiket a nevét, s lehetőleg pontos lakáscímét, akik az utolsó három évben költöztek az alábbi megyék területére: Hajdu, Szabolcs, Abauj, Bereg, Ung, Borsod, Zemplén, Heves, Szolnok. Együttal délerdélyi menekültek címét és nevét is, akik erre a területre költöztek. Minden adatközlést előre is hálás köszönettel vesz Ferencz József lelkész, Debrecen, Hatvan-u. 24.

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferencz egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólításra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — Minden pénz az egyleti pénztárhoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

SZERK. ÜZENET. Több cikk, vers, tudósítás kimaradt helyszüke miatt. Ha minden előfizető megteszi kötelességét az előfizetés rendezésével, lapunkat 24 oldalon adhatjuk ki s nem leszünk arra kényszerítve, hogy fontos, közérdekű dolgokat kihagyjunk. A hátrálékosokat nagy felelősség terheli.

Az „Unitárius Közlöny” megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u 9.